

Motion till riksdagen 2024/25:1043

av Magnus Berntsson (KD)

Åtgärder mot kommunalt befogenhetsöverskridande i utrikespolitiska frågor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska vidta åtgärder för att klargöra och förhindra att kommuner och regioner överskrider sina befogenheter i utrikespolitiska frågor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kommunallagen ger kommuner och regioner tydliga riktlinjer för deras ansvarsområden, vilket är begränsat till lokala frågor. Utrikespolitiken är en exklusiv statlig befogenhet, vilket innebär att kommunerna inte ska kunna bedriva egen utrikespolitik. Trots detta har det uppmärksammats att vissa kommuner har försökt driva egna politiska bojkotter eller initiativ som kan påverka Sveriges utrikespolitiska relationer. Ett exempel på detta är Göteborgs stads tidigare beslut om att bojkotta produkter från specifika länder. Detta visar på behovet av tydliga riktlinjer samt tillsyn för att undvika att kommuner agerar utanför sitt mandat. Detta riskerar annars att skapa förvirring och skada Sveriges internationella relationer och rykte. För att undvika detta bör åtgärder vidtas som inte kräver en lagändring men som tydligt reglerar hur kommunerna ska förhålla sig till utrikespolitiska frågor.

För att säkerställa att kommuner och regioner förstår sina begränsningar i utrikespolitiska frågor skulle regeringen, i samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), kunna utveckla förtydligande riktlinjer. Dessa riktlinjer ska klargöra vad som är förenligt med kommunallagen samt tydligt definiera gränserna för vad kommuner får och inte får göra. Genom dessa riktlinjer kan man förhindra framtida fall där kommuner försöker driva politiska initiativ likt bojkotter och ställningstaganden som kan påverka Sveriges internationella relationer.

Likaså kan regeringen ge länsstyrelser och Justitieombudsmannen (JO) ett tydligare uppdrag att övervaka kommunala beslut som rör utrikespolitiska frågor. Genom att stärka tillsynen kan myndigheterna ingripa i god tid om en kommun skulle försöka överskrida sina befogenheter och ta initiativ som i själva verket tillhör statens ansvarsområde. Att ge dessa myndigheter bättre resurser och ett tydligare mandat skulle öka rättssäkerheten och förhindra att felaktiga beslut genomförs.

Förutom tillsyn behövs därutöver en förstärkt informationsspridning till kommuner och regioner. Detta kan göras genom utbildningsinsatser och kampanjer som riktar sig till förtroendevalda och tjänstemän i syfte att säkerställa en tydlig förståelse för kommunalagens begränsningar i frågor som rör utrikespolitik. Sådana informationsinsatser kan hjälpa till att förebygga felaktiga beslut och underlätta för kommuner att navigera i frågor som har potential att ha en internationell påverkan.

Slutligen är det även viktigt att praxis från rättsfall som berör kommunernas agerande i utrikespolitiska frågor tydligt kommuniceras och sprids till kommunerna. Genom att sammanställa och dela vägledande rättsfall kan kommuner få en bättre förståelse för var gränserna går för deras befogenheter. Detta skulle såväl minska osäkerheten som förhindra att felaktiga beslut fattas.

Magnus Berntsson (KD)